

Het constructief hinderen door drie Peruaanse lokale radio's.

Maaika Santana

In dit thesisonderzoek “Radio als verzet. Een kwalitatief onderzoek naar de relatie van radio met het politieke bestel.” (Communicatiewetenschappen, VUB) wordt aan de hand van een casestudy van drie alternatieve radio's in Peru, een kwalitatieve analyse uitgevoerd naar de manier waarop radio's deelnemen aan het politieke leven. De centrale probleemstelling luidt: Op welke manier vormen alternatieve radio in Latijns-Amerika een politieke stem? Deze “politieke stem” van de alternatieve radio's wordt bekeken in de zin van verzet: welke verzetsdiscours ontwikkelen ze en hoe?

Hoewel vanuit een Europees perspectief de studie van het medium radio (onterecht) achterhaald lijkt (wegens “te oud”) in vergelijking met alle nieuwe media, is dit vanuit een ander perspectief plots veel minder evident. Zo is de studie van radio's in Zuid-Amerika erg boeiend daar een zeer groot deel van de bevolking er in marginaal stedelijke of rurale omstandigheden leeft, waarin, zoals uit eerder onderzoek blijkt, de radio een cruciale rol speelt in de communicatie. Maar ook de inzichten die de analyse van deze radio's oplevert inzake verzetsvormen in media kunnen een verfrissende aanvulling zijn.

In een eerste deel wordt een literatuurstudie verricht naar het conceptualiseren van verzet bij alternatieve radio's in de Peruaanse context. In het eerste hoofdstuk staan we stil bij de elementen die de radio een centrale plaats geven in de Latijns-Amerikaanse samenleving. In tweede instantie zoeken we naar theoretische ondersteuning om de specifieke karakteristieken te beschrijven van de “alternatieve” radio's die het onderwerp van deze studie zijn. In een derde instantie bekijken we de reflecties over de rol van communicatie van Latijns-Amerikaanse onderzoekers. We besteden ook aandacht aan de reflecties op het vlak van de ervaringen met de “alternatieve” radio's. Tot slot trachten we de notie verzet te conceptualiseren binnen verschillende perspectieven op het machtsbegrip en in zijn subtiele alledaagse vormen. In het tweede hoofdstuk bekijken we de sociale en politieke context waarin de onderzochte casestudy moet geplaatst worden. We besteden aandacht aan de belangrijkste dimensies en kenmerken die de Peruaanse maatschappij tekenen. Allereerst komen de belangrijkste elementen van het politieke landschap aan bod. Daarnaast worden een aantal relevante maatschappelijke thema's geanalyseerd. We gaan tenslotte na hoe de alternatieve radio's binnen deze context hun plaats krijgen of opnemen.

Het tweede deel omvat de bevindingen van het onderzoek dat zich richt op de analyse van verschillende radioprogramma's van drie geselecteerde Peruaanse alternatieve radio's: m.n. Milenia Radio, Radio Stereo Villa en Chami Radio. Het onderzoek krijgt enerzijds vorm door literatuurstudie en veldwerk en anderzijds door een kwalitatieve inhoudsanalyse van een selectie radioprogramma's. Doelstelling is het verzetsdiscours van deze radio's te beschrijven.

Uit de analyse van de drie radio's komt een brede waaier elementen aan het licht die op een verzetsdiscours duiden. De idee van diversiteit in ‘alternatiefheid’ en de multipliciteit die verzetsvormen kunnen aannemen is een eerste belangrijke vaststelling. Op drie verschillende manieren is in elke onderzochte radio een ander verzetsdiscours aanwezig. We concluderen tevens dat de elementen van het verzetsdiscours zich als zandkorrels positioneren. Verder denkend op dit concept komen we bij een verzet dat steeds aanwezig is maar niet noodzakelijk steekt. Dit ‘hinderen op een constructieve manier’ lijkt het best te beantwoorden aan de door ons geïdentificeerde verzetsvormen van de onderzochte radio's. Als een zandkorrel kruipt dit soort verzet op plaatsen waar het niet moet zitten. Maar de zandkorrel kan ook lang op die plaats aanwezig zijn voor hij hindert of voor hij een ander actie veroorzaakt. Stellen dat de relatieve zichtbaarheid van dit verzet in evenredig verband staat met hun effect lijkt echter niet verdedigbaar. Zand is tegelijkertijd overal aanwezig en toch slechts zichtbaar in grote aantallen. De vele en diverse alternatieve radio's in Latijns-Amerika en de

aanwezigheid van diverse verzetsdiscours kunnen zo misschien mee aan de basis liggen van sociale verandering.

Voor alle verdere vragen en info:
Maaika Santana – msantana@vub.ac.be
Prof. Dr. Nico Carpentier – nico.carpentier@vub.ac.be